Stockholms läns landsting

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2016-10-05

LS 2016-0260

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:1 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt

Föredragande landstingsråd: Anna Starbrink

Ärendebeskrivning

Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) har till landstingsfullmäktige lämnat en motion om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt.

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad

Landstingsrådsberedningens motivering

Stockholms län landsting har tagit fram ett handlingsprogram för övervikt och fetma. I handlingsprogrammet finns en övergripande målsättning för hur stor andel av befolkningen som högst bör vara överviktiga och feta i länets kommuner och stadsdelar. I handlingsprogrammet delas de åtgärder som bör sättas in i tre strategier; hälsofrämjande åtgärder, förebyggande åtgärder samt behandlande åtgärder.

Många aktörer har tillämpat de riktlinjer som finns i handlingsprogrammet. Det gäller exempelvis husläkarmottagningar, inom MVC och BVC och inom elevhälsan. Olika samverkansprojekt har också genomförts mellan kommuner och landsting.

Fetma är idag ett globalt folkhälsoproblem med stor risk för olika följdsjukdomar. I landstingsfullmäktiges budget slås fast att minska förekomsten av den övervikt hos barn och vuxna som har en negativ påverkan på hälsan är prioriterat. Ett helhetsgrepp för det förebyggande

och behandlade arbetet behövs, där nya evidensbaserade metoder för hållbar viktkontroll och hälsosamma matvanor utvecklas och implementeras beträffande både över- och undervikt. Vården för de som behandlas för ätstörningar ska vara tillgänglig året runt. Behoven av stöd inför och efter obesitaskirurgi behöver ses över och effektiva alternativ till kirurgi ska eftersträvas. Vård, även för övervikt, med så kallad mandometer, som redan är en etablerad metod inom ätstörningsvården, kan vara ett exempel som är värdefullt att studera vidare.

Samverkan mellan olika aktörer är av stor vikt för att vi ska kunna vända den negativa utvecklingen. Det kan vara samverkan med idrottsrörelsen, frivilliga organisationer, kommuner i vid mening och olika delar av sjukvården.

Det är också viktigt att finna former och vägar för att nå ut med kunskap till länets invånare. Här är e-hälsa ett viktigt verktyg. Angelägna hälsobudskap och ny kunskap ges ut via kanaler som 1177 Vårdguiden, Vårdgivarguiden, folkhälsoguiden och Elevhälsoportalen.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 22 september 2016
Motion 2016:1
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 30 augusti 2016, med S-, MP- och V-ledamöternas muntliga reservationer
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 28 juni 2016

Torbjörn Rosdahl

Anna Starbrink

Carl Rydingstam

Landstingsstyrelsens förvaltning
Landstingsdirektörens stab

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-09-22

LS 2016-0260

Handläggare:
Ingela Erneholm

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -09- 22
Dnr LS 2016-0260
Rotel II

Landstingsstyrelsen

Motion 2016:1 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt

Ärendebeskrivning

Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) har till landstingsfullmäktige lämnat en motion om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 22 september 2016
Motion 2016:1
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 30 augusti 2016, med S-, MP- och V-ledamöternas muntliga reservationer
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 28 juni 2016

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anse motionen besvarad.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) föreslår i sin motion att ett flertal kartläggningar genomförs vilka syftar till att förbättrar landstingets möjligheter att hjälpa personer med övervikt och fetma.

Stockholms läns landsting har de senaste åren tagit fram ett nytt handlingsprogram för övervikt och fetma (HSN 1403-0433), vilket ska gälla för 2016-2020. Inom ramen för det arbetet har omfattande kartläggningar gjorts av möjliga åtgärder för att förebygga och behandla övervikt och fetma.

Bakgrund
Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) har lämnat en motion om att kartlägga primärvårdens förutsättningar att arbeta hälsofrämjande mot

personer med övervikt och fetma. Motionärerna förslår också en kartläggning av icke-kirurgiska behandlingsalternativ och av utbudet av ättraningshjälpmedel.

Hälso- och sjukvårdsnämnden har yttrat sig i ärendet.

Överväganden
Stockholms läns landsting har de senaste åren tagit fram ett nytt handlingsprogram för övervikt och fetma (HSN 1403-0433), vilket ska gälla för 2016-2020. Inom ramen för det arbetet har omfattande kartläggningar gjorts av möjliga åtgärder för att förebygga och behandla övervikt och fetma.

Ett arbete med ätstörningsbehandling med hjälp av det medicintekniska hjälpmedlet Mandometer har etablerats och följs upp av hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen följer utvecklingen inom området övervikt och fetma genom landstingets kompetenscentra, såsom Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) och Överviktscentrum på Karolinska universitetssjukhuset. Nya behandlingsmetoder och ny kunskap förs kontinuerligt ut genom landstingets kanaler för fortbildning och kommunikation.

Mot bakgrund av detta anser förvaltningen att motionen ska anses vara besvarad.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet har inga ekonomiska konsekvenser.

Miljökonsekvenser av beslutet

I enlighet med landstingets Miljöpolitiska program 2012-2016 har hänsyn till miljön beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

Anne Rundquist
Tillförordnad landstingsdirektör

Anna Nergårdh
Chefsläkare

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

MOTION
2016-02-16

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -02- 16
Dnr LS 2016-0260

2016:1

Motion av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt

Vi socialdemokrater har ambitionen att sluta de undvikbara hälsoklyfterna inom en generation. Det är en högt ställd målsättning som kommer kräva att vi använder alla till buds stående medel för att ta oss an folkhälsoproblemen som finns i vårt län. En av dem är förekomsten av allvarlig övervikt och fetma[1]. Då krävs en bred arsenal av verktyg och alternativa behandlingar och vård.

Förekomsten av övervikt och fetma är högst i lägre socioekonomiska grupper. Skillnader finns även i relation till utbildningsnivå. Män med grundskoleutbildning har högst andel med övervikt och fetma (60 %), medan män med universitetsutbildning har lägst andel (43 %). Liknade mönster finns för kvinnor. Både män (17 %) och kvinnor (14 %) med grundskoleutbildning har dubbelt så hög förekomst av fetma som de med universitetsutbildning (7 %), för både män och kvinnor).

Män födda i Sverige har en lägre förekomst av övervikt inklusive fetma (49 %) än män födda i ett annat nordiskt land (56 %), Europa utanför Norden (57 %) eller utanför Europa (59 %). Kvinnor födda i Sverige har på liknande sätt lägre förekomst av övervikt inklusive fetma (33 %) än kvinnor födda i ett annat nordiskt land (41 %), Europa utanför Norden (38 %), eller utanför Europa (42 %).

Andelen personer med övervikt och fetma har inte ökat i Stockholms län mellan de två senaste mättillfällen, 2010 och 2014. Dock består de betydande sociala skillnader mellan dessa år. Analyser visar också att det är samma individer som är överviktiga eller feta vid de båda tillfällena.

Slutsatsen av statistiken är klar; de som har sämst förutsättningar att tackla fetma och övervikt är också de som drabbas värst. Än mer bekymmersamt är att en relativt liten andel av personer med övervikt eller fetma klarar av att gå ner i vikt på egen hand.

---

[1] Definitionen av allvarlig övervikt är ett BMI mellan 25-29,9 och fetma definieras som ett BMI över 30.

Primärvården bör ges möjlighet att arbeta mer riktat mot redan etablerad övervikt och fetma. Då krävs en bred kartläggning av dess förutsättningar att göra just detta, det vill säga arbeta hälsofrämjande gentemot personer som lider av övervikt eller fetma.

Samtidigt kan vi inte ge upp tanken på att avhjälpa övervikt eller fetma. Att kirurgiskt åtgärda fetma, genom gastric bypass, har visat sig framgångsrikt, men det är samtidigt inte ett ingrepp utan nackdelar. För en gastric by-pass krävs ett BMI-värde över 35. Kirurgi kan innebära komplikationer och trots hög effektivitet är det inte en lösning som passar alla. Dessutom finns en risk att personer kan känna sig tvingade att gå upp i vikt för att kvalificera för kirurgi.

Därför bör Stockholms läns landsting sträva efter att erbjuda en mångfald av alternativa behandlingsformer, för att komplettera kirurgisk behandling av fetma. I ett första steg bör landstinget initiera en kartläggning av vilka icke-kirurgiska överviktsbehandlingsalternativ som finns att tillgå. Därefter bör ett arbete ta vid för att möjliggöra att landstingets medborgare får tillgång till dessa behandlingsmetoder, genom lämpligt vårdavtal.

Stockholms läns landsting bör också bli bättre på att skapa förutsättningar för personer med övervikt att hjälpa sig själva, genom att subventionera ätträningshjälpmedel, inom ramen för förskrivningsbara hjälpmedel. Ett exempel på ett sådant hjälpmedel som kan hjälpa mot övervikt, men som idag saknar subvention är Mandometer, ett medicintekniskt hjälpmedel som används för att normalisera ätbeteende och mättnad.

Mandometer registrerar tallrikens viktminskning under måltidens gång och genererar en kurva över personens äthastighet. Samtidigt visas en referenskurva för normal äthastighet. Personen som äter uppger sin mättnadskänsla, och visas samtidigt en normal mättnadsskala. Med hjälp av denna referenskurva lär man sig efter ett tag att känna rätt mättnad.

Stockholm den 16 februari 2016

Med anledning av ovanstående föreslår Socialdemokraterna fullmäktige att besluta

att uppdra åt lämplig instans att göra en bred kartläggning av primärvårdens förutsättningar att arbeta hälsofrämjande, riktat mot personer med allvarlig övervikt och fetma.

att kartlägga vilka icke-kirurgiska överviktsbehandlingsalternativ som finns, i syfte att på lämpligt sätt utöka mångfalden av överviktsbehandlingar.

att utreda förutsättningarna för att utöka utbudet av ätträningshjälpmedel, och utreda möjligheten att inkludera exempelvis ätträningshjälpmedlet Mandometer i hjälpmedelsförskrivningen.

Stockholm den 16 februari 2016

Erika Ullberg (S)

Dag Larsson (S)

PROTOKOLLSUTDRAG 7/2016
§ 172

SAMMANTRÄDESDAG
2016-08-30

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -09- 01
Dnr LS 2016-0260

Justerat Anna Starbrink (L)
Dag Larsson (S)

Anslagsdatum 2016-08-31

§ 172 Yttrande över motion 2016:1 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt

HSN 2016-0695

Ärendebeskrivning

Motionärerna önskar kartläggning av primärvårdens förutsättningar att arbeta hälsofrämjande mot personer med övervikt och fetma, en kartläggning av icke-kirurgiska behandlingsalternativ för att utöka behandlingsmångfalden och utredning av förutsättningarna att utöka utbudet av ättraningshjälpmedel.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-06-28
Motion 2016:1 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S)

Yrkanden

1) Ordförande (L) yrkar bifall till förvaltningens förslag.
2) Tove Sander (S), Susanne Nordling (MP) och Håkan Jörnehed (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordförande (L) ställer proposition på de två förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Reservationer

Tove Sander (S) anmäler att S-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Susanne Nordling (MP) anmäler att MP-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.
Håkan Jörnehed (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Vid protokollet/rätt avskrivet intygas
Lykke Ask-Harborg

Expedieras:
Akten
Landstingsstyrelsen

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2016-06-28

HSN 2016-0695

Handläggare:
Birger Forsberg

Hälso- och sjukvårdsnämnden
2016-08-30, p 19

Ankom
Stockholms läns landsting
2016 -09- 01
Dnr LS 2016-0260

Yttrande över motion 2016:1 av Erika Ullberg (S) och Dag Larsson (S) om behovet av mångfald i vården av allvarlig övervikt

Ärendebeskrivning

Motionärerna önskar kartläggning av primärvårdens förutsättningar att arbeta hälsofrämjande mot personer med övervikt och fetma, en kartläggning av icke-kirurgiska behandlingsalternativ för att utöka behandlingsmångfalden och utredning av förutsättningarna att utöka utbudet av ätträningshjälpmedel.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande, 2016-06-28

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedning för folkhälsa och psykiatri

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Inom Stockholms läns landsting har det de senaste åren tagits fram ett nytt handlingsprogram för övervikt och fetma, vilket ska gälla för 2016-2020 (HPÖ). Inom ramen för det arbetet har omfattande kartläggningar gjorts av möjliga åtgärder för att förebygga och behandla övervikt och fetma. I samband med framtagningen av Regionalt vårdprogram för övervikt och fetma (RVP) har dessa kunskaper ytterligare fördjupats. RVP kommer att ge en överblick över vilka behandlingsinsatser som är aktuella på olika vårdnivåer, i syfte att skapa rationell handläggning i en sammanhållen vårdkedja för patienter med övervikt och fetma och driva vården så kostnadseffektivt som möjligt. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF)

följer fortlöpande utvecklingen inom området genom landstingets kompetenscentra, såsom Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (CES) och Överviktscentrum på Karolinska universitetssjukhuset. Nya behandlingsmetoder och ny kunskap förs kontinuerligt ut genom landstingets kanaler för fortbildning och kommunikation.

Vad gäller primärvårdens hälsofrämjande arbete bedrivs det bland annat genom Regionalt vårdprogram för hälsofrämjande levnadsvanor (2015), som baseras på befintlig evidens och erfarenhet av arbete för att befrämja hälsosamma levnadsvanor. Insatserna riktas till vuxna över 18 år och innefattar motiverande stöd samt tre olika typer av samtal.

Landstinget arbetar också på strukturell nivå med att få ut angelägna hälsobudskap och ny kunskap genom kanaler som 1177 Vårdguiden, Vårdgivarguiden, Folkhälsoguiden, Elevhälsoportalen och FaRledare.se. HSF bidrar också direkt till utvecklingen av nya behandlingsmetoder för tonåringar och gravida med fetma, digitalt behandlingsstöd och kultur- och språkanpassat stöd för familjer i utsatta områden. Fysisk aktivitet på recept (FaR) i elevhälsan är ett annat område som HSF aktivt stödjer i ett samarbete med Sollentuna kommun.

HSF för en dialog med Mando om ätstörningsbehandling där olika former för samarbete kring mandometer för ätträning diskuteras och övervägs.

Sammantaget är området övervikt och fetma ett prioriterat område inom landstinget och processerna för att säkra senaste och bästa möjliga metoder för förebyggande och behandling av övervikt och fetma är väl etablerade. HSF har uppmärksamhet på det redan etablerade arbetet med mandometer och strävar efter att fortsatt stödja detta då så är möjligt inom befintliga ramar och strukturer.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Björn Wettermark
Avdelningschef